

VšĮ „Investuok Lietuvoje“

Socialinių inovacijų centro įkūrimas, įveiklinant buvusį Augustijonų kompleksą ir šv. Ramintojos bažnyčią

Teminio tyrimo

Vidaus reikalų sistemoje dirbančių statutinių pareigūnų ir
Ramintojos bažnyčios poreikių

ATASKAITA

Dovilė Dilienė

Irmina Žemaitytė

Vilnius

2019

**Kuriame
Lietuvos ateitį**

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

Teminis tyrimas yra parengtas Vyriausybės kanceliarijos įgyvendinamo projekto „Atviros Vyriausybės iniciatyvos“ metu. Projektas finansuojamas Europos socialinio fondo ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis.

Įvadas / Kontekstas

Vilniaus centre Savičiaus gatvėje stovinti Ramintojos bažnyčia unikali – šis pastatas beveik prieš metus buvo perduotas Vidaus reikalų ministerijai siekiant jį prikelti kaip socialinių inovacijų centrą (angl. hub). Unikalus yra ne tik pats pastatas, kuris pokario metais buvo paverstas į sandėlį - suskirstytas į tris aukštus, kurio trečiame aukšte dabar veikia įšventinta koplyčia, o pirmas ir antras aukštas yra atviri įvairioms, su religija nesusijusioms veikloms. Unikali yra ir pastato paskirtis ir reikalingas sprendimas projekto rėmuose – Vidaus reikalų ministerija siekia atkreipti dėmesį į statutinius pareigūnus ir jų gerovės kūrimo užtikrinimą.

Vidaus reikalų ministerijai pavaldžiose institucijose dirba virš statutinių pareigūnų. Statutiniai pareigūnai yra vieni daugiausiai streso darbe patiriančių profesijos atstovai. Didžiausio dėmesio sulaukia intrapsichiniai (asmens vidiniai psichologiniai procesai): statutinių pareigūnų išgyvenimai po kritinių įvykių ar traumuojančių sprendimų priėmimo. Tačiau kur kas mažiau nagrinėjamas įvairių organizacinių veiksmų poveikis pareigūnų ilgalaikei sveikatai, darbingumui ir gerovei. Lietuvoje nėra skiriamas pastovus dėmesys sprendžiant tarpasmeninių santykių pareigūno darbe įtaką jo veiklos rezultatams ir psichologinei būklei. Kadangi statutiniai pareigūnai dirba skirtingose institucijose (pavaldžiose tiek vidaus reikalų ministerijai, tiek kitoms) tvariam problemos sprendimui yra svarbus bendruomeniškumas ir tarpinstitucinis bendradarbiavimas.

Tačiau tarpinstitucinis bendradarbiavimas vis dar yra iššūkis. Ir ne tik šio projekto kontekste, bet nacionaliniu lygiu. Tarpinstitucinio bendradarbiavimo stoka lemia tai, jog viešojo sektoriaus institucijų ir dalies NVO teikiamų viešųjų ir socialinių paslaugų veiksmingumas yra nepakankamas, retai taikomi infrastruktūros ir išteklių mainai. Tarpinstitucinis bendradarbiavimas, net jei ir vyksta, tai vyksta epizodiškai, o paslaugos teikiamos nedarniai, mažai integruojamos tarpusavyje. Todėl retu atveju pavyksta pasiekti ilgalaikės sinergijos. Augustijonų kiemo kontekste tarpinstitucinio bendradarbiavimo užtikrinimui trūksta jungtinės veiklos modelio, kuris padėtų apjungti visus kieme esančius pastatus ir jų savininkus vienijančiais idėjais. Taip pat reikalingas juridinis vienetas, kurio pagrindu bažnyčioje reguliariai vyktų viešosios socialinės paslaugos.

Bendra veikla kuriant inovatyvių viešųjų ir socialinių paslaugų prototipus ir juos įdiegiant viešajame ir nevyriausybiname sektoriuje skatins abiejų sektorių tarpusavio bendradarbiavimą ir atvirumą visuomenei, remiantis Valstybės pažangos strategija „Lietuva 2030“, prioritetu – Sumani Visuomenė. Viešojo ir nevyriausybinių sektorių organizacijų sutelkimas bendram darbui skatina kūrybiškai suderinti skirtingas kompetencijas ir patirtį. Bendroje erdvėje organizuojamos veiklos, skirtos vidaus reikalų sistemos darbuotojams bei miesto gyventojams skatins bendruomeniškumą, pilietiškumą bei socialinę atsakomybę vienas kitam. Inovatyvios ir veiksmingos viešosios ir socialinės paslaugos bus teikiamos bažnyčios erdvėje už kurių reguliaryų vykdymą bus atsakingas naujai sukurtas juridinis valdymo organas - VŠ].

Projekto tema yra aktuali ir atitinka LR Vyriausybės programos įgyvendinimo plano darbus:

- Bendruomeniškumo sustiprinimas, įtraukiant nevyriausybines organizacijas ir bendruomenes į sprendimų priėmimo procesus (1.2.3.);

Tyrimė naudojami analizės metodai:

1. Esamai problematikai, su kuria susiduria statutiniai pareigūnai, įvertinti buvo atlikta mokslinių straipsnių apžvalga, lyginimas tarpusavyje ir bendrinė jų analizė.
2. Esamai šv. Mergelės Marijos Ramintojos bažnyčios situacijai įvertinti buvo atlikta antrinių informacijos šaltinių apžvalga ir bendrinė jų analizė.
3. Atliktas žvalgomasis tyrimas, kurio metu pagal nustatytus kriterijus, analizuojama geroji užsienio šalių praktika, apimanti apleistų bažnyčių įveiklinimo modelius ir koncepcijas. Nagrinėtos šalys: Olandija, Jungtinė Karalystė, Belgija, Prancūzija, Danija.

Lietuvos apžvalga

Parengta esamos situacijos analizė atskleidė, kad didžiausio mokslinio dėmesio tyrinėjant statutinių pareigūnų darbą sulaukia intrapsichiniai išgyvenimai po kritinių įvykių ar traumuojančių sprendimų priėmimo tačiau kur kas mažiau mokslininkų tyrinėjamas įvairių policijos organizacinių veiksmų poveikis pareigūnų ilgalaikėi sveikatai, darbingumui ir gerovei. Lietuvoje nėra skiriama pakankamai dėmesio spręsti organizacinius klausimus bei tarpasmenines problemas darbe. Pagrindiniai stresą keliantys veiksniai yra išskiriami:

- Nuolatinė tiesioginė arba potenciali fizinė grėsmė
- Organizaciniai pokyčiai ir restruktūrizacijos
- Organizacinė kultūra ir santykiai su kolegomis/vadovais
- Socialinio gyvenimo ribotumai, keliami kaip reikalavimai tarnybos policijos organizacijoje

Statutinių pareigūnų gerovės kūrimui ir iššūkių sprendimui Vidaus reikalų sistemos žinioje atsirado šv. Mergelės Marijos Ramintojos bažnyčia:

- Pagal 2017 m. gegužės 24 d. pasitarimo dėl valstybės nekilnojamojo turto – šv. mergelės Marijos Ramintojos bažnyčios Vilniuje įveiklinimo protokolą buvo nutarta perduoti bažnyčios pastatą valdyti, naudoti ir disponuoti juo patikėjimo teise Turto valdymo ir ūkio departamentui prie VRM.
- 2017 m. rugpjūčio 7 d. įsakymu „Dėl valstybės nekilnojamojo turto perdavimo patikėjimo teise“ bažnyčios pastatas buvo perduotas Turto valdymo ir ūkio departamentui prie Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministerijos.
- 2017 m. rugpjūčio 31 d. Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministerijos darbo grupės pasitarime buvo nutarta, kad vykdomos veiklos yra skirtos vidaus reikalų sistemos statutinių tarnybų darbuotojams ir Augustijonų kiemo bendruomenei.

Užsienio geroji praktika

Nagrinėjant gerąją užsienio praktiką, projektai buvo suskirstyti į dvi grupes, pagal tai, kas yra projekto / pastato savininkas:

1. Savininkas yra valstybė (savivaldybė arba ministerija) arba bažnyčia:

- **Olandija:** „De Petrus“ yra daugiafunkcinis centras, 1884 m. pastatytoje bažnyčioje veikia biblioteka, muziejus, taip pat baras ir parduotuvės.
- **Jungtinė Karalystė:** „ T. Margaret's House“ - misija yra skatinti teigiamus socialinius pokyčius, sudarant galimybes žmonėms susirinkti ir aktyviau dalyvauti savo bendruomenėje. Organizuojami projektai, suteikdami gyventojams erdvės valgyti, apsipirkti, mokytis, kurti ir mėgautis įvairialypė kultūros programa. Šiuose pastatuose veikia daugiau nei 25 bendruomenės organizacijos ir labdaros organizacijos bei daugelis kitų, kurie nuomoja kambarius susitikimams, mokymams ir renginiams.
- **Prancūzija:** Fontevraud vienuolyno kompleksas su bažnyčia. Šiuo metu priklauso Prancūzijos kultūros ministerijai, Kultūros centrui. Bažnyčioje yra veikiantis viešbutis “Fontevraud L'Hôtel”, visas kompleksas yra atviras visuomenei kaip kultūrinis objektas, organizuojamos ekskursijos, įvairios pramoginės ir kultūrinės veiklos. Kompleksas turi įrengtą išmanią energijos sistemą ir ISO26000 aplinkosaugos standartą.
- **Olandija:** „Vor Frue Kirke“ - bažnyčios erdvės 3-4 kartus per savaitę skiria įvairiems renginiams. Naktinės bažnyčios erdvės yra naudojamos meditacijoms, muzikos meditacijoms, filmų peržiūroms, relaksacijoms ir kitiems renginiams, kurie vyksta reguliariai.

2. Savininkas yra privatus arba juridinis asmuo

- i. **Danija:** Kulturhuset Absalon – 2014 m. bažnyčią nupirko privatus asmuo, kuris ją pavertė į bendruomenės centrą. Šiandien apdovanojimų pelnęs bendruomenės centras „Folkehuset Absalon“ įsikūręs Kopenhagos Vesterbro rajone, kiekvienos dienos veikos susideda iš bendruomenės valgių, jogos, šokių ir kultūrinių renginių, taip pat dalis renginių yra komerciniai, skirti pajamoms generuoti.
- ii. **Belgija:** Mechelen bažnyčia nuo 2009 metų priklauso Martins Patershof viešbučių tinklui, ir veikia kaip 79 kambarių viešbutis.
- iii. **Olandija.** Kruisherren vienuolyno kompleksas priklauso Oostwegel viešbučių tinklui. Vienuolyno komplekse esanti bažnyčia kartu su šalia esančiais pastatais veikia kaip viešbutis. Viešbutis veikia nuo 2005 metų. Yra gavęs keletą apdovanojimų.
- iv. **Olandija.** Selexyz tinklui priklauso bažnyčia Dominikonų bažnyčia Maastrichto mieste, kuri nuo 2005 metų veikia kaip knygynas. Toje pačioje erdvėje įsikūrusi ir kavinė.

Viešosios konsultacijos poreikis

Šis tyrimas atskleidė viešosios konsultacijos poreikį. Kadangi problema yra kompleksinė, galima taikyti kelis metodus siekiant sužinoti suinteresuotų šalių nuomones skirtingais klausimais ir organizuoti konsultacijų ciklą. Viešosios konsultacijos ciklo tikslas – išgirsti visuomenės nuomonę dėl šv. Mergelės Marijos Ramintojos bažnyčios įveiklinimo būdų, surinkti naujus pasiūlymus bei idėjas, gauti gilesnes įžvalgas ir poreikius iš Vidaus reikalų

ministerijai pavaldžių institucijų ir Augustijonų kiemo suinteresuotų šalių - tuo tikslu būtų galima organizuoti 10 apskritojo stalo diskusijų su tikslinėmis grupėmis iš Vidaus reikalų sistemos ir Augustijonų kiemo bendruomene:

- Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministerijos;
- Vadovybės apsaugos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministerijos;
- Viešojo saugumo tarnyba prie Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministerijos;
- Finansinių nusikaltimų tyrimų tarnyba prie Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministerijos;
- Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministerijos;
- Vilniaus apskrities vyriausiasis policijos komisariatas;
- Policijos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministerijos;
- Europos humanitarinis universitetas;
- Vytauto Didžiojo gimnazija;
- Ramintojos tikinčiųjų bendruomenė.

Šių apskritojo stalo diskusijų metu būtų siekiama sužinoti kasdieninius statutinių pareigūnų darbo iššūkius ir aptarti galimus jų sprendimo būdus šv. Mergelės Marijos Ramintojos bažnyčios erdvėse. Turint gilesnes įžvalgas iš Vidaus reikalų ministerijai pavaldžių institucijų, būtų galima suformuoti Vidaus reikalų sistemos poreikį veikloms Ramintojos erdvėse ir vykdyti tolimesnę priemonių/veiklų pasiūlos analizę. Tolimesnio etapo metu būtų organizuojamos apskritojo stalo diskusijos su Augustijonų kiemo bendruomene – Ramintojos tikinčiais, Vytauto Didžiojo gimnazija ir Europos humanitariniu universitetu.

Vėliau galimai būtų surengtos dar 3 apskritojo stalo diskusijos su platesnėmis tikslinėmis grupėmis - socialinio verslo ir NVO atstovai, bei Savičiaus gatvės gyventojais.